

**Przedmiotowy system oceniania (PSO) z języka niemieckiego
dla szkół ponadgimnazjalnych
Podręcznik: *Direkt neu*
zakres podstawowy**

Ocenianie obejmuje cztery podstawowe sprawności językowe :

- rozumienie tekstu czytanego
- rozumienie ze słuchu
- pisanie
- mówienie.

Zakresy tematyczne podlegające ocenie

- człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia, emocje, zainteresowania, problemy etyczne);
- dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie mieszkania)
- szkoła (np. przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne);
- praca (np. zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza)
- życie rodzinne i towarzyskie (np. okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);
- żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowanie, lokale gastronomiczne);
- zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług, środki płatnicze);
- podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, informacja turystyczna, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie);
- kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media);
- sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy);
- zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, higieniczny tryb życia);
- nauka i technika (np. odkrycia naukowe, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, technologie informacyjno-komunikacyjne);
- świat przyrody (np. klimat, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe)
- państwo i społeczeństwo (np. konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość, polityka społeczna);
- elementy wiedzy o krajach obszaru języka niemieckiego oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem tematyki integracji europejskiej, w tym znajomość problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności.

Struktury gramatyczne podlegające ocenie

- rodzajniki i ich użycie
- odmiana rzeczownika (mocna, słaba, mieszana)
- tworzenie liczby mnogiej
- rzeczowniki złożone, zdrobniałe, określające zawód
- rzeczowniki z przyrostkami i przedrostkami
- rzeczowniki tworzone od miast, krajów i części świata, od rzeczowników, od przymiotników
- odmiana imion własnych

- rzeczownik po określeniu miary i wagi
- rekcja rzeczownika
- zaimki osobowe, nieosobowe, zwrotne, dzierżawcze, wskazujące, pytające, nieokreślone, względne,
- zaimek wzajemny
- przymiotnik jako orzecznik i jako przydawka
- przymiotnik w formie stopnia wyższego i najwyższego
- regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika
- przymiotnik w porównaniach
- przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata
- przymiotnik z przedrostkiem *-un*
- rekcja przymiotnika
- liczebniki główne, porządkowe, mnożna i nieokreślone, ułamkowe i dziesiętne
- użycie liczebników w oznaczaniu miary i wagi, powierzchni i objętości
- przysłówki zaimkowe w pytaniu
- regularne i nieregularne stopniowanie przysłówków
- przysłówki czasu i miejsca
- użycie partykuł
- przyimki z celownikiem, z biernikiem, z celownikiem lub z biernikiem, z dopełniaczem
- formy czasowe czasownika (strona czynna)
- czasowniki posiłkowe
- czasowniki nieregularne ze zmianą samogłoski
- czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone
- Czasowniki zwrotne
- czasowniki modalne w trybie oznajmującym (Präsens i Präteritum)
- czasownik *lassen*
- formy imiesłowowe czasownika: Partizip II
- tryb rozkazujący
- bezokoliczniki z *zu* i bez *zu* w czasie Präsens i Präteritum
- strona bierna czasownika: Präsens, Präteritum, Perfekt
- strona bierna z czasownikiem modalnym w czasie Präsens i Präteritum
- strona bierna określająca stan (Zustandspassiv)
- tryb przypuszczający Konjunktiv II (Präteritum)
- tryb warunkowy Konditional I (würde + Infinitiv)
- rekcja czasowników
- zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające, rozkazujące
- szyk wyrazów: prosty, przestawny i szyk zdania podrzędnie złożonego
- przeczenia
- zdania podrzędnie złożone ze spójnikami i bezspójnikowe
- zdania podrzędnie złożone: podmiotowe, dopełnieniowe, okolicznikowe przyczyny, czasu
- zdania warunkowe rzeczywiste i nierzeczywiste
- zdanie przyzwalające
- zdanie okolicznikowe celu
- zdanie przydawkowe
- zdania porównawcze

Kontrola pisemna opanowania słownictwa z zakresu obowiązujących zakresów tematycznych i struktur gramatycznych może mieć formę zapowiadanych krótkich kartkówek po zrealizowaniu określonej partii materiału, testu sprawdzającego na koniec każdego rozdziału, jak i kompleksowych sprawdzianów na zakończenie semestru czy roku.

Sprawności językowe

Sprawność rozumienia tekstu czytanego

Sprawność rozumienia tekstu czytanego sprawdzana jest za pomocą następujących technik:

- prawda / fałsz / brak informacji w tekście
- znajdowanie w tekście określonych informacji
- rozpoznawanie związków między poszczególnymi częściami tekstu
- określanie głównej myśli poszczególnych części tekstu
- technika wielokrotnego wyboru (3 lub 4 możliwości)
- udzielanie odpowiedzi na pytania
- uzupełnianie brakujących informacji w lukach
- przyporządkowywanie zdjęć poszczególnym fragmentom tekstów
- przyporządkowywanie pytań do odpowiedzi
- łączenie fragmentów zdań w języku niemieckim
- łączenie fragmentów zdań w języku polskim i niemieckim
- uzupełnianie tabeli w oparciu o przeczytany tekst
- zaznaczanie informacji z tekstu na mapie.

Kryteria oceny sprawności rozumienia tekstu czytanego

Uczeń powinien rozumieć tekst czytany globalnie, selektywnie i szczegółowo. Teksty przeznaczone do czytania ze zrozumieniem na poziomie B1 to teksty informacyjne, wywiady, ogłoszenia, artykuły prasowe. Sprawność rozumienia tekstu czytanego może być oceniana osobno lub łączona ze sprawnością pisaną lub mówienia.

Na ocenę **bardzo dobry** w zakresie rozumienia tekstu czytanego uczeń:

- w pełni rozumie teksty bogate pod względem treści i zróżnicowane pod względem struktur morfo-syntaktycznych
- określa główną myśl tekstu, przewodnie myśli poszczególnych części tych tekstów oraz intencje autora
- sprawnie znajduje szukane informacje szczegółowe w tekstach
- dobrze rozumie ogólny sens tekstów autentycznych z różnych źródeł oraz skróconych tekstów literackich.

Na ocenę **dobry** w zakresie rozumienia tekstu czytanego uczeń:

- dobrze rozumie większość tekstów zróżnicowanych pod względem treści i struktur morfo-syntaktycznych
- określa ich główną myśl oraz dobrze radzi sobie z poszczególnymi fragmentami tekstu
- znajduje większość potrzebnych informacji szczegółowych
- rozumie ogólny sens tekstów autentycznych z różnych źródeł oraz prostych tekstów literackich.

Na ocenę **dostateczny** w zakresie rozumienia tekstu czytanego uczeń:

- rozumie ogólnie dużą część tekstów mało zróżnicowanych pod względem treści i struktur morfo-syntaktycznych
- poprawnie określa ich główną myśl oraz większość myśli poszczególnych fragmentów tekstu,

- znajduje sporo potrzebnych informacji szczegółowych w tekstach,
- rozumie ogólny sens dużej części krótkich tekstów autentycznych.

Na ocenę **dopuszczający** w zakresie rozumienia tekstu czytanego uczeń:

- rozumie tylko niektóre teksty informacyjne
- z trudem określa ich główną myśl oraz myśli poszczególnych fragmentów tekstu
- znajduje tylko niektóre potrzebne informacje szczegółowe
- rozumie ogólny sens tylko niektórych bardzo uproszczonych tekstów autentycznych.

Na ocenę **niedostateczny** w zakresie rozumienia tekst czytanego uczeń:

- rozumie jedynie bardzo słabo proste teksty
- sporadycznie znajduje informacje szczegółowe
- z trudem rozumie ogólny sens bardzo uproszczonych tekstów autentycznych.

Uczeń dyslektyczny pracuje wolniej z tekstem. Może mieć problemy ze zrozumieniem polecenia i właściwym zapisem rozwiązania. Powinien mieć zatem więcej czasu na przeczytanie i rozwiązanie zadań do tekstu.

Sprawność rozumienia ze słuchu

Sprawność rozumienia ze słuchu sprawdzana jest za pomocą następujących technik:

- wielokrotny wybór
- prawda / fałsz / brak informacji w tekście
- udzielanie odpowiedzi na pytania do tekstu
- przyporządkowywanie pytań do odpowiedzi
- dopasowywanie tekstu do intencji
- przyporządkowywanie słów, zdań i wyrażeń do rysunków
- dopasowywanie informacji do zdjęć
- przyporządkowywanie wypowiedzi do odpowiednich osób
- wypełnianie kwestionariusza, tabeli
- uzupełnianie brakujących informacji w tekście.

Kryteria oceny sprawności rozumienia ze słuchu

Uczeń powinien rozumieć tekst słuchany globalnie, selektywnie i szczegółowo. Teksty przeznaczone do słuchania w klasie trzeciej szkoły ponadgimnazjalnej to teksty dialogowe, audycje radiowe, wywiady, reklamy, dłuższe wypowiedzi na określony temat teksty informacyjne. Sprawność rozumienia ze słuchu może być oceniana osobno lub łączona ze sprawnością pisaną lub mówienia.

Na ocenę **bardzo dobry** w zakresie rozumienia ze słuchu uczeń:

- w pełni rozumie wypowiedzi niemieckich użytkowników języka mówiących w normalnym tempie, zawierające niezrozumiałe elementy leksykalne i konstrukcje, których znaczenia można się domyślić z kontekstu
- rozumie ogólny sens sytuacji komunikacyjnych w różnych warunkach odbioru
- sprawnie znajduje szukane informacje szczegółowe w tekstach słuchanych

- dobrze rozumie język nauczyciela, jego polecenia i instrukcje na lekcji oraz potrafi na nie zareagować.

Na ocenę **dobry** w zakresie rozumienia ze słuchu uczniów:

- rozumie wypowiedzi niemieckich użytkowników języka mówiących w normalnym tempie, zawierające niezrozumiałe elementy leksykalne i konstrukcje, których znaczenia można się domyślić z kontekstu,
- rozumie ogólny sens większości sytuacji komunikacyjnych w różnych warunkach odbioru
- sprawnie znajduje szukane informacje szczegółowe w prostych tekstach słuchanych,
- rozumie język nauczyciela, jego polecenia i instrukcje na lekcji oraz potrafi na nie zareagować.

Na ocenę **dostateczny** w zakresie rozumienia ze słuchu uczniów:

- rozumie dużą część wypowiedzi osób posługujących się językiem niemieckim jako ojczystym, mówiących w normalnym tempie, zawierające niezrozumiałe elementy leksykalne i konstrukcje, których znaczenia można się domyślić z kontekstu
- rozumie ogólny sens dużej części sytuacji komunikacyjnych w różnych warunkach odbioru
- znajduje dużą część szukanych informacji szczegółowych w dialogach i prostych tekstach słuchanych
- rozumie dużą część poleceń i instrukcji nauczyciela na lekcji oraz potrafi na nie zareagować.

Na ocenę **dopuszczający** w zakresie rozumienia ze słuchu uczniów:

- rozumie ogólnie tylko część wypowiedzi osób posługujących się językiem niemieckim jako ojczystym mówiących w normalnym tempie, zawierające niezrozumiałe elementy leksykalne i konstrukcje, których znaczenia można się domyślić z kontekstu
- rozumie ogólny sens niektórych części sytuacji komunikacyjnych w różnych warunkach odbioru
- znajduje niektóre informacje szczegółowe w prostych tekstach słuchanych
- rozumie część poleceń i instrukcji nauczyciela na lekcji oraz potrafi na nie zareagować.

Na ocenę **niedostateczny** w zakresie rozumienia ze słuchu uczniów:

- rozumie ogólnie niewielką część wypowiedzi osób posługujących się językiem niemieckim jak ojczystym mówiących w normalnym tempie, zawierające niezrozumiałe elementy leksykalne i konstrukcje, których znaczenia można się domyślić z kontekstu
- rozumie niewielką część prostych sytuacji komunikacyjnych w różnych warunkach odbioru
- znajduje pojedyncze informacje szczegółowe w dialogach i prostych tekstach słuchanych
- rozumie nieliczne proste polecenia i instrukcje nauczyciela na lekcji.

Ocena za opanowanie sprawności rozumienia tekstu czytanego i ze słuchu zależy od liczby i jakości wykonanych zadań.

Na oceny niższe wystarczy wykonać zadania zamknięte, nie wymagające tworzenia własnego tekstu.

Aby otrzymać ocenę dobrą i bardzo dobrą należy oprócz zadań łatwiejszych wykonać również zadania półotwarte i otwarte, które wymagają przetworzenia tekstu, zastosowania innych wrażeń, wyciągnięcia wniosków.
Zadania punktowane będą w systemie 0–1.

Uczeń z problemami o podłożu dyslektycznym powinien mieć więcej czasu na wykonanie zadania.

Sprawność mówienia

Sprawność mówienia sprawdzana jest za pomocą następujących technik:

- zasięganie i udzielanie informacji
- prowadzenie dialogów wg wzoru
- odpowiadanie na pytania
- opowiadanie o miejscach, osobach, wydarzeniach
- prowadzenie rozmowy według scenariusza
- prowadzenie rozmowy z odgrywaniem ról
- opisywanie ilustracji, zdjęcia
- relacjonowanie wydarzenia z przeszłości
- przedstawianie zalet i wad różnych rozwiązań i poglądów
- wyrażanie i uzasadnianie opinii, poglądów, emocji, preferencji i życzeń
- wyrażanie zgody i sprzeciwu
- podawanie argumentów.

Kryteria oceny sprawności mówienia

Na ocenę **bardzo dobry** w zakresie mówienia uczeń:

- udziela płynnej i interesującej wypowiedzi na zadane pytanie zawierającej bogate słownictwo i frazeologię na danym poziomie, co pozwala na pełny przekaz treści (np. opis ilustracji)
- potrafi podejmować różne role w procesie komunikacyjnym
- jasno i zrozumiale wyraża swoje opinie, podaje trafne argumenty za i przeciw
- prezentuje wypowiedź poprawną pod względem fonetycznym i gramatycznym
- stosuje bezbłędnie odpowiednie formy gramatyczne
- potrafi przekazać informację w języku potocznym i oficjalnym
- popełnia sporadycznie błędy nie zakłócające w żaden sposób komunikacji.

Na ocenę **dobry** w zakresie mówienia uczeń:

- udziela wyczerpującej wypowiedzi na zadane pytanie zawierającej właściwe środki językowe, co pozwala na przekaz treści (np. opis ilustracji)
- potrafi podejmować różne role w procesie komunikacyjnym
- na ogół wyraża jasno i zrozumiale swoje opinie i podaje argumenty
- prezentuje wypowiedź na ogół poprawną pod względem fonetycznym i gramatycznym
- zwykle potrafi przekazać informację w języku potocznym i oficjalnym

- popełnia drobne błędy nie zakłócające komunikacji

Na ocenę **dostateczny** w zakresie mówienia uczeń:

- potrafi podejmować niektóre role w procesie komunikacyjnym
- w swoich opiniach posługuje się językiem dosyć lakonicznym
- prezentuje wypowiedź nie zawsze poprawną pod względem fonetycznym i gramatycznym
- stosuje podstawowe formy gramatyczne i struktury
- popełnia błędy czasem zakłócające komunikację.

Na ocenę **dopuszczający** w zakresie mówienia uczeń:

- udziela wypowiedzi zawierającej ubogie słownictwo i bardzo proste struktury językowe, co pozwala na przekaz nielicznych wymaganych informacji,
- w wypowiedzi przyjmuje postawę pasywną ujmując temat bardzo lakonicznie
- prezentuje wypowiedź wspomaganą w dużym stopniu przez pytania i sugestie nauczyciela
- popełnia liczne błędy gramatyczne, świadczące o nieznajomości niektórych struktur i błędy fonetyczne, które ograniczają pełne zrozumienie wypowiedzi i komunikacji.

Na ocenę **niedostateczny** w zakresie mówienia uczeń:

- udziela wypowiedzi zawierającej bardzo ograniczone słownictwo i bardzo nieporadne struktury językowe, co nie pozwala na przekaz wymaganych informacji
- udziela niezrozumiałych wypowiedzi i zadaje pytania niezgodne z tematem rozmowy
- prezentuje wypowiedź chaotyczną, wspomaganą w dużym stopniu przez nauczyciela,
- popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne, świadczące o nieznajomości struktur i błędy fonetyczne, które uniemożliwiają lub ograniczają pełne zrozumienie wypowiedzi i komunikacji.

Sprawność pisania

Sprawność pisania można rozwijać osobno lub w połączeniu z innymi sprawnościami, np. czytaniem i słuchaniem. Uwzględnia pisanie krótkich i dłuższych tekstów. Sprawdzane jest za pomocą następujących technik:

- uzupełnianie ankiet, formularzy i kwestionariuszy
- przekazywanie wiadomości pisemnej
- pisanie życzeń, pozdrowień, zaproszeń, ogłoszeń i in.
- pisanie e-maili i pocztówek
- pisanie wypowiedzi na podany temat
- pisanie listów formalnych i prywatnych

Kryteria oceny sprawności pisania

Na ocenę **bardzo dobry** w zakresie pisania uczeń:

- formułuje wypowiedzi zgodne z tematem przekazując wszystkie wymagane informacje z użyciem odpowiednich środków językowych
- bezbłędnie wypełnia ankiety, formularze i kwestionariusze
- opisuje ludzi, przedmioty, miejsca wykorzystując bogate i oryginalne słownictwo i struktury
- potrafi tworzyć wypowiedzi logiczne, harmonijne i spójne
- popełnia bardzo sporadycznie błędy gramatyczne i leksykalne, nie zakłócające komunikacji oraz nieliczne błędy w pisowni nie zmieniające znaczenia wyrazu
- stosuje poprawną ortografię i interpunkcję.

Na ocenę **dobry** w zakresie pisania uczeń:

- formułuje wypowiedzi zgodne z tematem przekazując prawie wszystkie wymagane informacje z użyciem odpowiednich środków językowych
- na ogół bezbłędnie wypełnia ankiety, formularze i kwestionariusze
- opisuje ludzi, przedmioty, miejsca wykorzystując dość bogate i ciekawe słownictwo i struktury
- potrafi tworzyć wypowiedzi logiczne, harmonijne i spójne
- popełnia bardzo nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, nie zakłócające komunikacji oraz drobne błędy w pisowni nie zmieniające znaczenia wyrazu
- stosuje w zasadzie poprawną ortografię i interpunkcję.

Na ocenę **dostateczny** w zakresie pisania uczeń:

- formułuje wypowiedzi zgodne z tematem przekazując większość wymaganych informacji z użyciem podstawowych środków językowych
- wypełnia ankiety, formularze i kwestionariusze
- opisuje ludzi, przedmioty, miejsca wykorzystując mało urozmaicone słownictwo i struktury
- popełnia dość liczne błędy gramatyczne i leksykalne, nie zakłócające komunikacji oraz drobne błędy w pisowni nie zmieniające znaczenia wyrazu
- popełnia błędy ortograficzne i interpunkcyjne.

Na ocenę **dopuszczający** w zakresie pisania uczeń:

- formułuje wypowiedzi nie w pełni zgodne z tematem przekazując część wymaganych informacji, nie mieszczące się w granicach podanej normy
- ma problemy z wypełnieniem ankiety, formularza, kwestionariusza
- opisuje ludzi, przedmioty, miejsca wykorzystując ubogie słownictwo i struktury
- stosuje liczne powtórzenia leksykalne, ogólniki i internacjonalizmy
- popełnia liczne błędy gramatyczne i leksykalne zakłócające znacznie komunikację oraz błędy w pisowni i interpunkcji

Na ocenę **niedostateczny** w zakresie pisania uczeń:

- formułuje wypowiedzi pozbawione logiki, chaotyczne, niezgodne z wymogami formy
- nie potrafi uzupełnić ankiety, formularza, kwestionariusza
- stosuje liczne powtórzenia leksykalne, ogólniki i internacjonalizmy

- popełnia rażące błędy gramatyczne i leksykalne zakłócające znacznie komunikację oraz błędy w pisowni i interpunkcji

Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu wymagają indywidualnego traktowania i stawiania im stosownych wymagań. Powinni być częściej oceniani na podstawie wypowiedzi ustnych. Błędy w pisowni, ortograficzne i interpunkcyjne nie powinny być oceniane (najważniejsza jest poprawność merytoryczna). Powinni mieć możliwość dłuższego pisania prac pisemnych, a także korzystania w miarę potrzeby z komputera.

W powyższych kryteriach nie uwzględniono oceny **celującej**. Uczeń może ją otrzymać jeśli spełni wszystkie kryteria na ocenę bardzo dobrą, a ponadto wyróżnia się na terenie klasy czy szkoły, bierze udział w konkursach, olimpiadach przedmiotowych, wykonuje dodatkowe określone przez nauczyciela zadania czy projekty.

UWAGI OGÓLNE

1. Nauczyciel jest zobowiązany do indywidualnego traktowania uczniów ze specyficznymi potrzebami zgodnie z opinią zawartą w orzeczeniu poradni.
2. Na początku roku uczniowie powinni być poinformowani przez nauczyciela o zakresie wymagań na określoną ocenę oraz sposobie i zasadach oceniania.
3. Zakres i terminy dłuższych sprawdzianów są podawane przez nauczyciela z wyprzedzeniem.
4. Zapowiedzi nie wymagają kartkówki obejmujące materiał bieżący.
5. Nauczyciel powinien poprawić sprawdziany i prace kontrolne w ciągu dwóch tygodni i udostępnić je uczniom do poprawy.
6. Uczeń ma możliwość poprawy dwóch dowolnych ocen. Okres na poprawę nie może jednak przekraczać dwóch tygodni.
7. Uczeń otrzymuje oceny za poszczególne sprawności językowe: słuchanie i czytanie ze zrozumieniem, mówienie i pisanie, a także za znajomość słownictwa, gramatyki, wymowę, aktywność na lekcji, prace domowe, testy, pracę w grupach. Skalę punktową przeliczaną na oceny ustala nauczyciel.
8. Zaangażowanie na lekcji, uczestnictwo w konkursach, projektach jest wynagradzane punktami, plusami, ocenami i uwzględniane przy wystawianiu ocen końcowych.
9. Uczeń może w ciągu semestru zgłosić dwa nieprzygotowania do zajęć.
10. Nieobecność na pracy klasowej czy sprawdzianie powinna być usprawiedliwiona, a napisanie pracy powinno nastąpić w jak najkrótszym terminie podanym przez nauczyciela.
11. Uczeń jest zobowiązany do posiadania własnego podręcznika, gdyż w nim znajduje się książka ćwiczeń. Brak podręcznika skutkuje minusem. Trzy minusy dają ocenę niedostateczną.
12. Uczeń jest zobowiązany do uzupełnienia materiału z lekcji, na której go nie było.
13. Uczeń wagarujący zalicza materiał z lekcji, z której uciekł. Ocena nie podlega poprawie.
14. Aktywność na lekcji nagradzana jest plusem, wyjątkowa aktywność oceną. Trzy plusy to ocena bardzo dobra.